

Innst. S. nr. 279

(2006-2007)

Innstilling til Stortinget fra familie- og kulturkomiteen

Dokument nr. 8:59 (2006-2007)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene May-Helen Molvær Grimstad, Bjørg Tørresdal og Laila Dávøy om kommunalt selvstyre når det gjelder utplassering av gevinstautomater

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Staten har nylig vunnet den såkalte automatsaken i EFTA-domstolen. Det betyr at Norsk Tipping A/S kan gis enerett til drift av gevinstautomater, slik Stortinget vedtok i 2003. Det betyr også at spilleavhengighet er anerkjent som et folkehelseproblem. Dagens automater vil bli fjernet før 1. juli 2007. Norsk Tipping A/S vil forberede sin automatdrift, men de første automatene vil trolig ikke bli utplassert før i 2008.

På bakgrunn av de mange personlige tragediene i kjølvannet av gevinstautomatene, har mange kommuner valgt å bli, eller har ønske om å bli, spillefrie kommuner. Det mener forslagsstillerne at de må få mulighet til. 148 ordførere har sluttet seg til et opprop der de tar avstand fra gevinstautomater og ønsker lokal selvråderett over automatutplassering.

Forslagsstillerne mener at kultur- og kirkeministeren og Norsk Tipping A/S ikke må tvinge kommuner til å ha gevinstautomater de ikke ønsker. Derfor ønsker forslagsstillerne å gi kommunene en hjemmel til å nekte utplassering av gevinstautomater fra Norsk Tipping A/S.

Forslagsstillerne fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen ta initiativ til at kommunene gis hjemmel til å nekte utplassering av gevinstautomater fra Norsk Tipping A/S."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Gunn Karin Gjøl, Britt Hildeng, Espen Johnsen og Tove Karoline Knutsen, fra Høyre, Olemic Thommessen, fra Sosialistisk Venstreparti, May Hansen, fra Kristelig Folkeparti, lederen May-Helen Molvær Grimstad, fra Senterpartiet, Erling Sande, og fra Venstre, Trine Skei Grande, vil vise til Ot.prp. nr. 44 (2002-2003) om endringer i pengespill- og lotterilovgivningen hvor Stortinget vedtok etter forslag fra regjeringen Bondevik II at de eksisterende gevinstautomatene skulle fjernes og erstattes av spilltilbud drevet i regi av Norsk Tipping.

Flertallet vil fremheve at bakgrunnen for vedtaket i 2003 var den kraftige veksten i pengespillaktivitet knyttet til automater. I løpet av få år ble omsetningen mangedoblet, og det fremkom urovekkende signaler om et voksende problem med spilleavhengighet. Flertallet vil vise til at Stortinget forutsatte i 2003 at spill via Norsk Tippings terminaler skulle føre til en innskrenkning i det norske spillmarkedet og ville resultere i en stor reduksjon av inntektene til organisasjonene. Som en kompensasjon for bortfall av noe av deres inntekt, ble det besluttet at de samfunnsnyttige og humanitære organisasjonene skulle få del i overskuddet fra Norsk Tippings samlede spilleinntekter når Norsk Tippings nye spillvirksomhet var iverksatt. De store organisasjonene sluttet seg til dette vedtaket.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil advare mot å gå vekk fra denne beslutningen, da dette vil være brudd på forutsetningene for den støtten organisasjonene ga til forslaget om en enerettsmodell for Norsk Tipping.

Dette flertallet er kjent med at Regjeringen vil foreta en gjennomgang av inntektsvirkningene og de

økonomiske rammebetingelsene for de frivillige organisasjonene når den nye spillpolitikken har fått virke en stund.

Dette flertallet vil vise til at de fremtidige spillterminalene til Norsk Tipping ikke vil ha spill som skaper slike problemer som dagens automater har gjort. Terminalene vil bli oppstilt etter avtale med Norsk Tipping og det enkelte oppstillingssted. Dersom det i enkelte kommuner er oppstillingssteder som ikke ønsker å inngå en slik avtale med Norsk Tipping, vil det ikke bli oppstilt spillterminaler på disse oppstillingsstedene. Departementet vil fastsette strenge vilkår med hensyn til bl.a. hastighet, omsetning, lyd og lys. Seddelforbudet vil bli videreført, og det vil være en fortløpende elektronisk kontroll med spillene på de nye terminalene.

Dette flertallet støtter Regjeringens restriktive linje overfor Norsk Tipping, som innebærer en betydelig innstramning i forhold til rammene Kultur- og kirke departementet la til grunn i 2004. Dette flertallet mener at Kultur- og kirke departementet i samarbeid med Norsk Tipping må sørge for at befolkningen får god informasjon om de nye terminalene.

Dette flertallet er tilfreds med at Regjeringen ønsker å etablere en årlig konsultasjonsordning med KS om Norsk Tippings spillterminaler, og at Lotteritilsynet vil bruke kommunene som samarbeidspartner i arbeidet med tilsyn av Norsk Tippings terminaler.

Et tredje flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, vil understreke at Stortinget i 2003 ikke gikk inn for et totalforbud, fordi erfaringer fra andre land tilsa at dette ville føre til fremvekst av et illegalt marked med økt kriminalitet og fortsatt problemer for de spilleavhengige. En rekke europeiske land har i likhet med Norge valgt å kanalisere folks spilletilbud inn mot kontrollerte spilletilbud drevet av statlige selskaper. Erfaringen er at en nasjonal styring av spillpolitikken er den beste måten å forhindre illegale og uregulerte pengespill på. Dette flertallet vil vise til at Lotteritilsynet i høring med komiteen 30. mai 2007 påpekte at de negative konsekvensene av en forbudslinje ikke vil bli mindre om det er kommunene som innfører forbud. I byer og større tettsteder vil det lett oppstå illegale markeder.

På bakgrunn av dette mener komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, det er viktig at regjeringen Bondevik IIs opplegg for en ny spillpolitikk blir gjennomført i tråd med Stortingets vedtak fra 2003.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, går inn for at forslaget avvises.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Ulf Erik Knudsen og Karin S.

Woldseth, viser til Innst. S. nr. 166 (2006-2007) hvor medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre skriver:

"Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre ønsker at beslutninger skal fattes så nærme landets innbyggere som mulig, og dette innebærer en betydelig desentralisering av makt der innbyggerne får større påvirkningsmulighet over sin egen tilværelse enn i dag. Kommunene skal ikke bare administrere statlige ordninger, men ha reell innflytelse over politikken på områder som angår kommunens innbyggere. Kommunene bestemmer allerede i dag over skjenkebevillinger, åpningstider og til en viss grad også over alkoholutsalg. Inntektene til de frivillige organisasjonene må ivaretas. En slik modell må ikke basere seg på et ensidig statlig ansvar for disse inntektene. Disse medlemmer ønsker å utvide lokalpolitikken virkeområde slik at også politikk i forbindelse med spilleautomater og andre pengespill bør bestemmes lokalt, og viser til at Fremskrittspartiet fremmet forslag om dette i Innst. S. nr. 17 (2006-2007). Disse medlemmer vil på denne bakgrunn fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utrede og fremme en sak for Stortinget, der det legges opp til at politikk knyttet til pengespill og spilleautomater bestemmes av kommunene. Saken må ta hensyn til inntektene til de frivillige organisasjonene."

Komiteens medlem fra Høyre støtter ordførernes krav om at den enkelte kommune skal ha reservasjonsrett i spørsmålet om utplassering av gevinstautomater i egen kommune. Dette medlem mener denne reservasjonsretten kun dreier seg om utplassering, og at andre spørsmål knyttet til spill skal skje innenfor nasjonalt gitte rammer. Dette medlem støtter således det fremsatte forslaget.

Dette medlem mener det i lys av den sterke utviklingen som har vært i saken om gevinstautomater, nå er nødvendig med en full gjennomgang av spørsmålene knyttet til de frivillige organisasjonenes inntektsgrunnlag. Etter at regjeringen Bondevik IIs opplegg for innskjerping av gevinstautomatmarkedet ble vedtatt, har flere forutsetninger endret seg betydelig. Etter restriktive grep fra regjeringen Stoltenbergs side, blant annet seddelforbudet, har inntektene fra automatene gått betydelig ned. Dette medlem viser til den brede politiske enighet som er om et restriktivt spillmarked, og erkjennelsen av at dette vil føre til reduserte inntekter. Dette medlem mener det nå er viktig å bidra til å finne frem til nye inntektskilder som kan styrke de frivillige organisasjonenes virksomhet. Dette medlem mener at den etterspurte frivillighetsmeldingen må ivareta dette. Dette medlem viser til at Regjeringen har lagt frem en rekke forslag av betydning for frivillighetsområdet før frivillighetsmeldingen er lagt frem. Dette medlem mener dette bidrar til en fragmentarisk frivillighetspolitikk som bidrar til ytterligere uro blant de frivillige organisasjonene.

Dette medlem viser til Innst. S. nr. 166 (2006-2007) der medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre blant annet sier:

"Disse medlemmer ønsker å utvide lokalpolitikken virkeområde slik at også politikk i forbindelse med

spilleautomater og andre pengespill bør bestemmes lokalt".

På bakgrunn av at det for Høyres del har blitt reist spørsmål om det politiske innholdet av denne formuleringen, understreker dette medlem at dette er begrenset til en kommunal reservasjonsrett i forhold til gevinstautomater.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til bakgrunnen for forslaget om kommunalt selvstyre når det gjelder utplassering av gevinstautomater. På grunn av de store sosialpolitiske konsekvensene av spilleavhengighet har dette medlem tidligere foreslått et totalforbud mot gevinstautomater i Dokument nr. 8:91 (2005-2006). Dette forslaget ble ikke vedtatt.

Dette medlem viser til at på bakgrunn av de mange personlige tragediene i kjølvannet av gevinstautomatene har mange kommuner valgt å bli, eller har ønske om å bli, spillefrie kommuner. Det mener dette medlem at de må få mulighet til. Dette medlem viser videre til at per dags dato har 209 ordførere sluttet seg til et opprop der de tar avstand fra gevinstautomater og ønsker lokal selvråderett over automatutplassering.

Dette medlem viser til at 209 ordførere fra hele landet og fra alle partier har med støtte fra Kommunenes Sentralforbund (KS) engasjert seg sammen med de spilleavhengige for å bli kvitt alle gevinstautomatene. Ordførerne opplever selv hvilke menneskelige lidelser og økonomiske konsekvenser gevinstautomater har, og er uinteressert i å eksperimentere med Norsk Tippings såkalte "snille automater". De vil forebygge framfor å reparere. Dette medlem er enig med de 209 ordførerne og mener det ikke er kioskeierne, men lokalpolitikkerne som bør bestemme om en kommune skal være spillefri. Dette medlem mener at kulturministeren og Norsk Tipping A/S ikke må tvinge kommuner til å ha gevinstautomater de ikke ønsker. Derfor ønsker dette medlem å gi kommunene en hjemmel til å nekte utplassering av gevinstautomater fra Norsk Tipping A/S.

Dette medlem mener gevinstautomater utnytter folks drømmer, og at de rammer dem med dårlig økonomi hardest. Det gjenspeiler seg også i utplasseringen av automater. Oslos gevinstautomater er for eksempel plassert ut på østkanten og er nesten ikke å finne på vestkanten. Dette medlem viser til at kjøpesentrene CC Vest og Stovner Senter omsetter for nesten like mye, men at automatomsætningen er ti ganger så stor på Stovner Senter som på CC Vest.

Dette medlem viser til at det hevdes at uten Norsk Tippings spilleautomater får vi mange illegale automater. Dette medlem vil understreke at Regjeringen har bestemt at det skal være en automatfri periode fra 1. juli 2007 fram til 31. desember 2007, og at det i så fall vil være en like stor utfordring med illegale automater i den perioden, uten at det har blitt satt i verk tiltak for å motvirke dette fra Regjeringens side. Dette medlem viser også til at det hevdes at mange av automatspillerne vil gå over til å spille på Internett.

Dette medlem vil understreke at en slik overgang fra automatspill til spill på Internett er i svært liten grad påvist hos Hjelpelinjen, behandlingsinstitusjoner eller selvhjelpsorganisasjoner for spilleavhengige. Dette medlem viser til at da seddelforbudet ble innført, raste omsetningen på gevinstautomatene med flere milliarder, uten at man så en merkbar økning på pengespill på nett. Dette medlem viser videre til at i Lyngen kommune har 12 av 13 familier mistet sitt spilleproblem etter at kommunen ble automatfri.

Dette medlem vil understreke at selv med lavere omsetning på automatene vil inntektene fra spilleautomatene sannsynligvis i hovedsak komme fra lavinntektsgruppene. Dette medlem mener dette vil bidra til å opprettholde sosiale forskjeller.

Dette medlem viser til avtalen mellom de store frivillige organisasjonene og staten, som ble inngått i 2003 for å sikre kontroll med gevinstautomatene og samtidig sikre de frivillige organisasjonene et rimelig og forutsigbart tilskudd fra staten. Når vi nå ser de store sosialpolitiske konsekvensene av gevinstautomatene, mener dette medlem at et statlig monopol er et forsvakt virkemiddel.

Dette medlem vil allikevel opprettholde forpliktelsen når det gjelder å sørge for gode rammevilkår for frivillige lag og organisasjoner. Dette medlem mener debatten om frivillighetens rammevilkår bør tas uavhengig av debatten om spilleautomater, og viser til Dokument nr. 8:107 (2005-2006) der dette medlem ber Regjeringen komme med en stortingsmelding som gjennomgår rammevilkårene for de frivillige organisasjonene, med fokus på blant annet tilgang til frie midler, gjennomgang av inntektsmulighetene, regelverket rundt merverdiavgift og skattefritak på gaver til frivillige formål. Dette medlem mener frivillig sektor heller må få økte midler over statsbudsjettet enn å få inntekter fra gevinstautomater.

Dette medlem ønsker å beholde en nasjonal spillpolitikk, men mener man innenfor de nasjonale retningslinjene likevel kan gi kommuner hjemmel til å foreta lokale reguleringer på samme måte som i alkoholpolitikken.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen ta initiativ til at kommunene gis hjemmel til å nekte utplassering av gevinstautomater fra Norsk Tipping A/S."

Komiteens medlem fra Venstre vil understreke viktigheten av å ha en overordnet nasjonal spillpolitikk, men at lokale myndigheter må gis betydelig frihet innenfor nasjonale rammer. Dette medlem mener at den enkelte kommune må gis omfattende innflytelse over spillpolitikken innenfor kommunens grenser. I denne sammenheng vil dette bl.a. gjelde antall automater, hvor de skal plasseres, hvem som skal være kommisjonær(er) mv. Dette forutsetter at hver enkelt kommune utvikler en helhetlig spillpolitisk

plan, på samme måte som kommunene i dag har en alkoholpolitisk plan og planer for det fysiske miljøet i kommunen. Kommunene må tilføres ressurser slik at dette arbeidet ikke går på bekostning av allerede eksisterende oppgaver. Det følger av ovenstående at dette medlem mener at kommuner skal ha vetorett i forbindelse med om det skal utplasseres gevinstautomater i den enkelte kommune.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Stortinget ber Regjeringen ta initiativ til at kommunene gis hjemmel til å nekte utplassering av gevinstautomater fra Norsk Tipping A/S.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til sine merknader og til dokumentet og råar Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument nr. 8:59 (2006-2007) - representantforslag fra stortingsrepresentantene May-Helen Molvær Grimstad, Bjørg Tørresdal og Laila Dåvøy om kommunalt selvstyre når det gjelder utplassering av gevinstautomater - avvises.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 11. juni 2007

May-Helen Molvær Grimstad
leder

Gunn Karin Gjul
ordfører